

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ – ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ – ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ

ΟΡΙΣΜΟΣ: Ο ελεύθερος χρόνος, αποτελεί το χρόνο, που διαθέτει ο άνθρωπος, για να αναπαυθεί, να αποσυμπιεστεί από τις υποχρεώσεις της καθημερινότητας, να καλλιεργήσει τις κλίσεις και τα ταλέντα του, καθώς και να προάγει το πνεύμα του. Στο πλαίσιο του ελεύθερου χρόνου δεν περιλαμβάνεται φυσικά, ούτε ο εργάσιμος χρόνος, ούτε ο επονομαζόμενος «νεκρός» χρόνος.

«Νεκρός» χρόνος, είναι ο χρόνος, που απαιτείται για τις μετακινήσεις από τον τόπο κατοικίας ενός ανθρώπου προς το μέρος της εργασίας, των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και της ψυχαγωγίας.

Συνεπώς, ο ελεύθερος χρόνος αποτελεί το σύνολο των ασχολιών, στις οποίες επιδίδεται ο άνθρωπος εκούσια (με τη θέλησή του) και σαφώς ο καθένας τον διαθέτει με διαφορετικό τρόπο. Συνήθως, η διάθεση του ελεύθερου χρόνου σχετίζεται με το φύλο, **την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, την οικονομική κατάσταση** και **τα ερεθίσματα από το ευρύτερο περιβάλλον** του ανθρώπου.

Ψυχαγωγία : Η λέξη ψυχαγωγία προέρχεται από τη σύνθεση των λέξεων ψυχή + ἀγω , που σημαίνει ότι η ψυχή οδηγείται (άγεται) σ' ένα ανώτερο πνευματικό επίπεδο και ότι κάποιος αποκομίζει ηθικά και πνευματικά οφέλη από την ενασχόλησή του με μια δραστηριότητα.

Διασκέδαση : Η λέξη διασκέδαση προέρχεται από το ρήμα (δια) + σκεδάννυμι, που σημαίνει (δια) + σκορπίζω. Η διασκέδαση, λοιπόν, συνδέεται με την αποσυμπίεση του ανθρώπου από το άγχος και την ένταση της καθημερινότητας, που τον επιφορτίζουν. Η ψυχική εκτόνωση, που προσφέρει η διασκέδαση δεν οδηγεί στην πνευματική καλλιέργεια, ωστόσο είναι απαραίτητη, ώστε να αντισταθμίσει τις δυσκολίες, που ανακύπτουν μέσα στο πλαίσιο της σύγχρονης και απαιτητικής καθημερινότητας. Συχνά, η διασκέδαση λαμβάνεται με λανθασμένο τρόπο και πολλοί είναι εκείνοι, που την ταυτίζουν με τη νόθα μορφή ψυχαγωγίας. Αυτό όμως δεν είναι αληθές, διότι το περιεχόμενο της λέξης δεν αφορά σε κακή διαχείριση του ελεύθερου χρόνου, αλλά σε πιο επιφανειακή και ανέμελη διάθεσή του.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΑΥΞΗΣΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

- **Η κατοχύρωση των εργασιακών δικαιωμάτων** και η εξασφάλιση του οκταώρου εργασίας, επιτρέπει στους ανθρώπους να έχουν στη διάθεσή τους περισσότερο χρόνο να τον διαθέσουν σε δραστηριότητες, που τους ευχαριστούν. Παράλληλα, στο πλαίσιο της εξασφάλισης των εργασιακών δικαιωμάτων, έρχεται να προστεθεί και η επίσημη κατοχύρωση των αργιών, καθώς και η εξασφάλιση της ετήσιας άδειας με αποδοχές, που επιτρέπει την πραγματοποίηση διακοπών από τους εργαζομένους.
- **Η ραγδαία ανάπτυξη των επιστημών και η εισαγωγή της τεχνολογίας στην παραγωγική διαδικασία** αντικατέστησαν τον ανθρώπινο μόχθο, αύξησαν την παραγωγή και μείωσαν το ωράριο της καθημερινής απασχόλησης, με απότοκο την αύξηση του ελεύθερου χρόνου.
- **Η εξειδίκευση στον εργασιακό τομέα** διευκολύνει τον εργαζόμενο , όσον αφορά στη διεκπεραίωση των επαγγελματικών του καθηκόντων σε σύντομο χρονικό διάστημα και συνεπώς στην εξασφάλιση περισσότερου χρόνου σε καθημερινή κλίμακα.
- **Το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων** έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο, σε συνδυασμό με την βελτιστοποίηση των μέσων μαζικής μεταφοράς, που έχει συρρικνώσει σε μεγάλο βαθμό τις αποστάσεις.

ΣΗΜΑΣΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

- Η εισαγωγή της μηχανής και των ηλεκτρονικών μέσων, καθώς και η **τυποποίηση της εργασίας** έκανε επιτακτική την ανάγκη αύξησης του ελεύθερου χρόνου, ώστε ο άνθρωπος να ανασυγκροτεί τις ψυχικές και σωματικές του δυνάμεις, οι οποίες εξαντλούνται από την απαιτητική και ψυχοφθόρο εργασία.
- Ο άνθρωπος επιζητά τον ελεύθερο χρόνο, για να απελευθερωθεί από τους πιεστικούς και συχνά ασφυκτικούς **εργασιακούς ρυθμούς**.
- Η **εξειδίκευση** στην εργασία οδηγεί σε νωθρότητα και πλήξη, που είναι συναισθηματικές καταστάσεις, που αλλοτριώνουν πνευματικά τον άνθρωπο – εργαζόμενο. Η ύπαρξη, λοιπόν, ελεύθερου χρόνου και η δημιουργική αξιοποίησή του απαλλάσσουν έστω και εφήμερα τον άνθρωπο από την ανία και τη συναισθηματική φθορά, προσφέροντας ποιότητα στην καθημερινότητά του.
- Ο άνθρωπος μπορεί να διαθέσει τον ελεύθερο χρόνο του σε δραστηριότητες, που τον **αποφορτίζουν** από την ένταση και τη μονοτονία της καθημερινότητας.
- Ο άνθρωπος μπορεί να διαθέσει τον ελεύθερο χρόνο του για την ενασχόληση με τον **ερασιτεχνισμό**. Επιπλέον, μπορεί να καλλιεργήσει τα ταλέντα του και να ανακαλύψει τις κλίσεις του.
- Ο ελεύθερος χρόνος συντελεί στην ψυχολογική **ισορροπία** του ατόμου, διότι απαλλάσσει από το άγχος και τη ρουτίνα της καθημερινότητας, που οδηγούν σε καταθλιπτικές συμπεριφορές και στην κοινωνική απομόνωση και απόσυρση.
- Το άτομο **κοινωνικοποιείται** με υγιή τρόπο και συνάπτει διαπροσωπικές επαφές με ανθρώπους, που βρίσκονται εκτός του χώρου εργασίας. Έτσι, διευρύνεται ο κύκλος των συναναστροφών και των ενδιαφερόντων του ανθρώπου.
- Μέσω της εξασφάλισης του ελεύθερου χρόνου, ο άνθρωπος έχει την ευκαιρία να **ταξιδέψει** και να έρθει σε άμεση επαφή με ποικίλες μορφές γνήσιας ψυχαγωγίας, που τον αναζωογονούν και τον χαλαρώνουν.
- Το άτομο απεγκλωβίζεται από το μονόδρομο της υπερεργασίας εξαιτίας των σύγχρονων καταναλωτικών απαιτήσεων. Με τον τρόπο αυτόν, έχει τη δυνατότητα να καλλιεργήσει το **πνεύμα** του, να στραφεί σε μια εσωτερική αναζήτηση και να ενασχοληθεί με τις τέχνες και τα γράμματα. Οι τέχνες εξασφαλίζουν την ηθική του εκλέπτυνση και αναβαθμίζουν την ποιότητα της ζωής, απαλλάσσοντας από τη μονοτονία, διευρύνοντας ταυτόχρονα και τους πνευματικούς ορίζοντες.
- Παράλληλα, ο άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να ενασχοληθεί με ένα **άθλημα** και με τον τρόπο αυτόν να αποσυμπιεστεί από το άγχος και τις υπεράριθμες ευθύνες. Καλλιεργεί τόσο το πνεύμα του, όσο και το σώμα του και εξασφαλίζει μακροπρόθεσμα μια καλή υγεία.
- Ο ελεύθερος χρόνος συμβάλλει στην ουσιαστική κοινωνικοποίηση του ατόμου, διότι μπορεί να **πολιτικοποιηθεί** ενεργά και να συνεργαστεί με ανθρώπους για την άμεση επίλυση κοινωνικών προβλημάτων, που το αφορούν άμεσα. Έτσι, προτάσσει τις δυνάμεις του σε υπερατομικούς σκοπούς και αποσυνδέεται από τις εγωιστικές τάσεις και την απληστία.

- Η ορθή διάθεση του ελεύθερου χρόνου συγκροτεί μια **ολοκληρωμένη προσωπικότητα**, που ασχολείται με κοινωνικές, πολιτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, που την αναβαθμίζουν και την καταξιώνουν κοινωνικά. Συνεπώς, καλλιεργείται η συνεργατικότητα, η αλληλεγγύη και η ευγενής άμιλλα.
- Εφόσον αποτελεί επιλογή του ίδιου του ατόμου, ο ελεύθερος χρόνος μπορεί να αξιοποιηθεί για την περεταίρω ενίσχυση των **προσόντων και των ικανοτήτων** του. Συγκεκριμένα, το άτομο είναι σε θέση να εμπλουτίσει τις ακαδημαϊκές του γνώσεις μέσω της εξασφάλισης κάποιου μεταπτυχιακού τίτλου, μιας ξένης γλώσσας ή ακόμα και την εξειδικευμένη κατάρτιση σε προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών. Στο πλαίσιο λοιπόν, μιας άκρως ανταγωνιστικής κοινωνίας, μπορεί κάποιος να επιλέξει να ενισχύσει τις γνώσεις του, ώστε να είναι ανταγωνιστικός και μάχιμος επαγγελματικά.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΤΕΡΟΥΝ ΤΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΧΡΟΝΟ ΜΑΣ

- Η αύξηση του εργάσιμου χρόνου, εξαιτίας της υπερεργασίας και των σύγχρονων απαιτήσεων μιας ιδιαιτέρως ανταγωνιστικής και καταναλωτικής κοινωνίας. Επιπρόσθετα, οι ύπαρξη μεγάλων αποστάσεων στα αστικά κέντρα αυξάνουν ανησυχητικά και τον «νεκρό χρόνο», εφόσον είναι ανέφικτο για τους επαγγελματίες να τις διανύουν σε ένα σύντομο χρονικό διάστημα. Οι μετακινήσεις από και προς τον εργασιακό χώρο σπαταλούν ένα πολύτιμο κομμάτι του καθημερινού διαθέσιμου ελεύθερου χρόνου. Ορισμένες, μάλιστα μεγάλες εταιρείες αναγνωρίζουν αυτή την παράμετρο και φροντίζουν να αποζημιώνουν τους εργαζομένους σχετικά με τις συγκεκριμένες μετακινήσεις.
- Στη σύγχρονη εποχή, ιδιαίτερος λόγος μπορεί να γίνει για τις εργαζόμενες γυναίκες, οι οποίες συχνά επωμίζονται πολλές ευθύνες. Οι γυναίκες είναι επιφορτισμένες με πολλαπλούς ρόλους, οι οποίοι αλληλοσυγκρούονται, με αποτέλεσμα να μην έχουν στη διάθεσή τους ελεύθερο χρόνο. Συνεπώς, η εκπλήρωση των οικιακών τους καθηκόντων, σε συναρμογή με την ανατροφή των παιδιών και την αναρρίχησή τους στον επαγγελματικό τομέα έχει συμβάλλει στην καταστρατήγηση του ελεύθερου χρόνου, που διαθέτουν.
- Η υπέρμετρη συγκέντρωση των ανθρώπων στα μεγάλα αστικά κέντρα, έχει επιφέρει την αποξένωση, εξαιτίας της έλλειψης ουσιαστικής επικοινωνίας. Οι άνθρωποι, δυστυχώς, καταφεύγουν στην ανούσια πνευματικά εκτόνωσή τους μέσω νόθων μορφών ψυχαγωγίας.
- Ο ρυθμός της καθημερινότητας στις αστικές κοινωνίες είναι πιεστικός, οι άνθρωποι έχουν να ανταπεξέλθουν σε φοβερές οικονομικές υποχρεώσεις και έρχονται αντιμέτωποι με την ανεργία και την αναξιοκρατία, που τους καταπιέζουν και τους οδηγούν συχνά σε αντικοινωνικές μορφές πνευματικής αποσυμφόρησης, όπως την απομόνωση και τη στροφή στη νόθα ψυχαγωγία.
- Ο οικογενειακός φορέας διέρχεται έντονη κρίση και τα μέλη της οικογένειας- κυρίως λόγω υπερβολικών υποχρεώσεων – δεν αναπτύσσουν μεταξύ τους ισχυρούς δεσμούς. Συνεπώς, εκλείπει τόσο ο χρόνος, όσο και η διάθεση, ώστε οι γονείς να ασχοληθούν με τα παιδιά και να τους εμφυσήσουν τις κατάλληλες αρχές και ενδιαφέροντα. Με τον τρόπο αυτόν, τα παιδιά δε μαθαίνουν να αξιοποιούν δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο τους. Συχνά, οι γονείς και τα παιδιά αποστασιοποιούνται σε τόσο μεγάλο βαθμό, που τα δεύτερα αναλώνονται σε νόθες και πολλές φορές επιβλαβείς μορφές ψυχαγωγίας, υπό την πλήρη άγνοια των γονέων.

- Ο σχολικός φορέας προωθεί μια τεχνοκρατική και άκαμπτη γνώση, που στηρίζεται στον εξετασιοκεντρισμό και τη χρησιμοθηρία. Εν αντιθέσει, μόνο η ύπαρξη μιας ανθρωπιστικής παιδείας διαμορφώνει ανθρώπους πολύπλευρους, που συνειδητοποιούν ότι ο ελεύθερος χρόνος οφείλει να συμβάλλει στην πνευματική ευεξία και όχι να προωθεί τον ψυχικό εφησυχασμό.
- Η ίδια η πολιτεία δεν παρέχει τις κατάλληλες προϋποθέσεις και τα εφόδια, ώστε να καλλιεργηθούν πολύπλευρες προσωπικότητες, που θα αναζητήσουν εκτόνωση στη γνήσια ψυχαγωγία. Το κράτος δεν εκχωρεί επαρκή κονδύλια για την δημιουργία υποδομών και εγκαταστάσεων, που θα αποτελέσουν κίνητρο για την ενασχόληση με υγιείς μορφές ψυχαγωγίας (χώροι ερασιτεχνικού αθλητισμού, βιβλιοθήκες, εκπόνηση προγραμμάτων εναλλακτικού τουρισμού κ.τ.λ.).
- Τα ΜΜΕ , προβάλλουν εν γνώσει τους προγράμματα ευτελούς αξίας, όπως "reality" εκπομπές, που προωθούν αρνητικά πρότυπα , με απώτερο στόχο τον εφησυχασμό των δεκτών και την αδιαφορία απέναντι σε κοινωνικοπολιτικά ζητήματα. Αυτή η λανθασμένη διαχείριση του ελεύθερου χρόνου , είναι απολύτως συνυφασμένη με την ενασχόληση με νόθες μορφές ψυχαγωγίας. Σε όλο αυτό, έρχεται να προστεθεί και η έλλειψη ενδιαφέροντων των ανθρώπων, καθώς ο αναλφαβητισμός και η δουλική μίμηση εμπορευματοποιημένων προτύπων ψυχαγωγίας(μαζική κουλτούρα – βιομηχανία της μόδας).
- Ο άκρας υλισμός και ο καταναλωτισμός οδηγεί σταθερά στην καταπάτηση όλων των μορφών του ελεύθερου χρόνου. Ο άνθρωπος εξαιτίας της απληστίας του και των συνεχώς αναδυόμενων αναγκών οδηγείται στην υπερεργασία και καταλήγει να εργάζεται διαρκώς για μια ποιότητα ζωής, που στο τέλος δεν του εξασφαλίζει το χρόνο να την απολαύσει. Έτσι, όταν θα είναι σε θέση να εξασφαλίσει ελεύθερο χρόνο, πολύ πιθανόν να μην έχει την ευκαιρία να τον αξιοποιήσει στο έπακρο.

ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

ΜΟΡΦΕΣ ΓΝΗΣΙΑΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ :

- Ερασιτεχνισμός, που αναδεικνύει τη δημιουργικότητα του ατόμου.
- Γλωσσομάθεια
- Ανάγνωση βιβλίων
- Ποιοτική τηλεθέαση - ακρόαση πολιτιστικών προγραμμάτων
- Αθλητισμός
- Γνήσια τέχνη (κινηματογράφος, θέατρο, μουσική, χορός, εικαστικές τέχνες)
- Επισκέψεις σε ιστορικούς χώρους (μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους)
- Συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες
- Καλλιέργεια των κλίσεων (φωτογραφία, ζωγραφική)
- Εκδρομές και ταξίδια που προωθούν την επικοινωνία με άλλους πολιτισμούς

- Επαφή με το φυσικό περιβάλλον
- Ανάπτυξη ορθών διαπροσωπικών σχέσεων, επικοινωνία με φιλικά πρόσωπα.
- Εθελοντισμός, συμμετοχή στα κοινά
- Αυτοκριτική, περισυλλογή

ΜΟΡΦΕΣ ΝΟΘΑΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ :

- Κατάχρηση τυχερών παιχνιδιών, που οδηγούν στον εθισμό και στην οικονομική επιβάρυνση
- Χρήση ναρκωτικών ουσιών
- Καταναλωτικές συνήθειες
- Υπερβολική κατάχρηση φαγητού
- Κίνδυνοι από την ενασχόληση των νέων με την ταχύτητα των αυτοκινήτων, που είναι επιβλαβής και για την ίδια τη σωματική τους ακεραιότητα
- Καταχρήσεις ουσιών (αλκοόλ), που ταυτίζουν τη διασκέδαση με την παραμόρφωση του εσωτερικού κόσμου και τη χαλάρωση των ηθικών αντιστάσεων
- Οι φανατισμένες συμπεριφορές εντός των γηπέδων, που οδηγούν σε χουλιγκανισμό
- Κατάχρηση ηλεκτρονικών παιχνιδιών, που περιορίζουν τη φαντασία και προωθούν την αντικοινωνικότητα και τη εσωστρέφεια
- Παρακολούθηση πολιτιστικών έργων χαμηλής πνευματικής στάθμης (reality show).

ΣΗΜΑΣΙΑ – ΑΞΙΑ ΓΝΗΣΙΑΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ

- Συντελεί στην ψυχική ευεξία, εφόσον αποσυμπιέζει από το άγχος της καθημερινότητας, το οποίο είναι συνυφασμένο με τις υπερβολικές υποχρεώσεις του σύγχρονου ανθρώπου και τους ταχείς ρυθμούς ζωής. Συνεπώς, ανανεώνει τα ψυχικά αποθέματα του ανθρώπου και του εξασφαλίζει δυνάμεις, ώστε να αντιμετωπίσει μια κοπιώδη και επαναλαμβανόμενη καθημερινότητα.
- Ο ελεύθερος χρόνος είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τις ευχάριστες και δημιουργικές πτυχές του ανθρώπου (καλλιτεχνικές δραστηριότητες, αθλητισμός, ερασιτεχνισμός, χαλάρωση, επαφή με τη φύση, υγιής κοινωνικοποίηση).
- Συντελεί στην πνευματική καλλιέργεια και εμβάθυνση . Το άτομο καλλιεργεί τις κλίσεις του, τις δεξιότητες και τα ενδιαφέροντά του, πέραν των καθαρά επαγγελματικών ορίων του. Ακόμα και εάν η διάθεση του ελεύθερου χρόνου συνδέεται με την επαγγελματική ανέλιξη κάποιου, εξαιτίας προσωπικής επιλογής και κινήτρων , διευρύνεται το γνωστικό επίπεδο και ενισχύεται η δημιουργικότητα.
- Οξύνεται η κριτική ικανότητα και η δημιουργική φαντασία.

- Η ενασχόληση με οποιαδήποτε μορφή τέχνης οδηγεί στην αισθητική εκλέπτυνση του ανθρώπου, η οποία εξευγενίζει τον τρόπο συμπεριφοράς και «καθαίρει» τα πάθη, τις εντάσεις και το θυμό, που πυροδοτούνται από τους σύγχρονους αγχώδεις ρυθμούς ζωής.
- Η ορθή διαχείριση του ελεύθερου χρόνου κοινωνικοποιεί το άτομο, εφόσον συνευρίσκεται με άλλους ανθρώπους, περιορίζοντας τον ατομισμό.
- Ο άνθρωπος - κυρίως μέσω του εθελοντισμού – γίνεται κοινωνός των ευρύτερων προβλημάτων, που μαστίζουν την κοινωνία. Με τον τρόπο αυτόν πολιτικοποιείται και είναι ενεργός πολίτης, εφόσον αποβάλλει τη νωθρότητα και τον εφησυχασμό.
- Όταν ο άνθρωπος αξιοποιήσει δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο του διαμορφώνει μια ηθικά ολοκληρωμένη προσωπικότητα, που είναι σε θέση να καλλιεργήσει το σεβασμό, την αγάπη, την ανιδιοτέλεια και την αλληλεγγύη.
- Η ύπαρξη ελεύθερου χρόνου έχει ευεργετική επίδραση στη βιολογική υπόσταση του ανθρώπου. Αποσυμπίέζει από το άγχος, συνεπώς συμβάλλει στην καλή τόσο σωματική, όσο και πνευματική υγεία. Μάλιστα, μέσω της άθλησης εκγυμνάζεται το σώμα και τονώνεται το ανοσοποιητικό σύστημα.
- Επέρχεται η άρση (κατάργηση) του ρατσισμού, εφόσον δια μέσου καλλιτεχνικών εκδηλώσεων επικοινωνούν οι λαοί σε διακρατικό επίπεδο και παραγκωνίζονται τα στερεότυπα.
- Συλλήβδην, η εξασφάλιση ελεύθερου χρόνου βελτιστοποιεί την ποιότητα ζωής. Κυρίως στις ημέρες μας, που η μηχανοποίηση της εργασίας, ο άκρατος ανταγωνισμός και η υπερεργασία καθιστούν την επιβίωση μονότονη και επίπονη.

ΑΙΤΙΑ ΠΟΥ ΩΘΟΥΝ ΣΤΗ ΝΟΘΑ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

- Καταναλωτισμός, που ωθεί στην υπερεργασία και στην καταφυγή σε ευτελείς μορφές ψυχαγωγίας για να επιτευχθεί η αποσυμπίεση από το άγχος.
- Η πνευματική μονομέρεια περιορίζει τα ενδιαφέροντα και τις επιλογές.
- Τα ΜΜΕ προβάλλουν προγράμματα ευτελούς αξίας, ώστε να κρατούν τους δέκτες σε εφησυχασμό, λόγω του ότι εκπροσωπούν πολιτικά συμφέροντα. Η εκτόνωση των ανθρώπων μέσω τέτοιου είδους ψυχαγωγικών προγραμμάτων αδρανοποιεί την κριτική τους ικανότητα και έτσι είναι ευάλωτοι στην χειραγώγηση.
- Η μαζική κουλτούρα, που προωθείται από τη βιομηχανία της μόδας και των ΜΜΕ περιορίζει τα περιθώρια ποιοτικών πολιτιστικών επιλογών. Σε αυτό συμβάλλει και η νοοτροπία της ξενομανίας, που ωθεί τους ανθρώπους - και κυρίως τους νέους - στον μιμητισμό, εξαιτίας του φόβου απόρριψή τους από το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗΣ ΔΑΙΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

- Η κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική περιφρέουσα ατμόσφαιρα (δημοκρατικό καθεστώς, οικονομικά εύρωστη κοινωνία).

- Το πνευματικό επίπεδο των ανθρώπων, που καθορίζεται σε μεγάλη κλίμακα από το επίπεδο μόρφωσης και αναλφαβητισμού.
- Η ηλικία και τα βιώματα κάθε γενιάς.
- Τα εκάστοτε πρότυπα , που προβάλλονται από τα ΜΜΕ.
- Η ιδιοσυγκρασία και τα ενδιαφέροντα κάθε ανθρώπου.
- Η κουλτούρα και η παράδοση κάθε χώρας.